

Scientific journal
PHYSICAL AND MATHEMATICAL EDUCATION
Has been issued since 2013.

ISSN 2413-158X (online)
ISSN 2413-1571 (print)

Науковий журнал
ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНА ОСВІТА
Видається з 2013.

<http://fmo-journal.fizmatsspu.sumy.ua/>

Ячменник М.М. Підготовка майбутнього вчителя української мови і літератури: інтеграція проекту IREX «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність». *Фізико-математична освіта*. 2020. Випуск 3(25). Частина 2. С. 113-118.

Yachmenyk M.M. Training of future teachers of ukrainian language and literature: integration of the IREX project «Study and distinguish: infomedia literacy». *Physical and Mathematical Education*. 2020. Issue 3(25). Part 2. P. 113-118.

DOI 10.31110/2413-1571-2020-025-3-035

УДК: 378:[373.5.011.3-051: [811+821]

Марина Ячменник

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка, Україна

yachmenyk.m@gmail.com

ORCID: 0000-0003-3547-046X

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ: ІНТЕГРАЦІЯ ПРОЄКТУ IREX «ВИВЧАЙ ТА РОЗРІЗНЯЙ: ІНФО-МЕДІЙНА ГРАМОТНІСТЬ»

АНОТАЦІЯ

Формулювання проблеми. У статті розглянуто інтегративний підхід реалізації проекту IREX «Вивчай і розрізняй: інфо-медійна грамотність» у межах професійної підготовки майбутнього вчителя української мови і літератури. Доведено вияв потреби в підготовці вчителя української мови і літератури, котрий уміє працювати з медіатекстами, уміло здійснює відбір безпечної та критично осмисленої медіаінформації, створює медіатексти/медіапродукти, творчо використовує їх на уроках, у гуртковій роботі, зумовлений появою інфо-медійної компетентності у низці нормативно-правових документів, аналізом шкільних програм.

Методи дослідження. Мета дослідження зумовила вибір взаємопов'язаних методів, зокрема - теоретичні: теоретичний аналіз наукової літератури та нормативних документів, синтез, порівняння, узагальнення та систематизація отриманих даних; емпіричні: педагогічне спостереження, аналіз досвіду роботи тощо.

Результати дослідження. Авторка здійснила огляд наукових напрацювань щодо понять грамотність, інфо-медійна грамотність, медіаграмотність. На прикладі дослідно-експериментальної роботи, яка здійснюється у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С.Макаренка окреслила окремі аспекти підготовки майбутніх учителів української мови і літератури та інтеграції проекту IREX «Вивчай і розрізняй: інфо-медійна грамотність» на трьох етапах: мотиваційний (1 курс- інтеграція змісту інфо-медійної грамотності у гурткову роботу); дослідницький (2-3 курс - уведення інформації про інфо-медійну грамотність у зміст мовних, методичних, спеціальних варіативних освітніх компонентів); інтегративний (4 курс – оволодіння культурою роботи з медіатекстами, створення власних медіатекстів/медіаосвітніх продуктів).

Висновки. Здійснено огляд інтегративного підходу до реалізації проекту IREX «Вивчай і розрізняй: інфо-медійна грамотність» у межах професійної підготовки майбутнього вчителя української мови і літератури. Перспективу подальших досліджень вбачаємо в розробці сертифікованого курсу з медіаграмотності та критичного мислення для підготовки майбутніх учителів-словесників у межах реалізації проекту IREX «Вивчай і розрізняй: інфо-медійна грамотність».

КЛЮЧОВІ СЛОВА: учитель української мови і літератури, підготовка вчителя української мови і літератури; грамотність, інфо-медійна грамотність, медіаграмотність; проєкт IREX «Вивчай та розрізняй», мотивація, інтеграція.

ВСТУП

Постановка проблеми. На інформаційній безпеці держави, протидії дезінформації, усебічній підготовці молоді до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою медіа, формуванні у громадян медіаграмотності і медіакультури відповідно до вікових та індивідуальних особливостей особистості наголошено у низці нормативно-правових документів держави. Зокрема, формування медіаінформаційної грамотності і медіакультури – Національна програма цифрової грамотності в Україні (НПЦГ в Україні, 2020), Концепція розвитку медіаосвіти в Україні (Концепція, 2010, 2016). Відповідно до Концепції «Нова українська школа» (Концепція «НУШ», 2016) інформаційно-комунікаційна компетентність необхідна для впевненого, критичного й відповідального використання цифрових технологій для розвитку і спілкування. Невід'ємним складником інформаційно-комунікаційної компетентності є медіаграмотність – уміння читати і критично осмислювати медіатексти, створювати медійні тексти тощо.

Аналіз шкільних програм показав (Програма, 2017; Мацько, 2011), що освітній процес вимагає грамотних користувачів медіа у системі учитель-учень, які споживають критично осмислену медіаінформацію, творчо

використовують на уроках, у гуртковій роботі власні медійні тексти/продукти/проєкти. Зокрема, до навчальних програм середньої та старшої школи з української мови уведено такий вид письмових робіт, як есе (інформаційне, критичне, есе-дослідження), що спрямовано на розвиток критичного мислення, лінгвокреативності, формування умінь користуватися засобами медіаосвіти. Так, у п'ятому класі учні повинні вміти скласти замітку в газету інформаційного характеру, у шостому – про вчинки людини, семикласники – замітку дискусійного характеру. Дев'ятикласники – статтю до газети на морально-етичну тему.

Як показує аналіз, в Україні активно функціонують організації, установи, які опікуються впровадженням ідей медіаосвіти в освітній процес. Зокрема, мета проєкту «Вивчай і розрізняй», який виконується Радою міжнародних наукових досліджень та обмінів (IREX) у партнерстві з Академією української преси за підтримки посольств США та Великої Британії, полягає у розробці навчальних програм для інтеграції інфо-медійної грамотності в суспільно-гуманітарний цикл шкільних дисциплін: підготовці методичних матеріалів, проведення освітніх тренінгів, конференцій з медіапедагогіки, медіаграмотності, медіабезпеки, учасниками яких є група викладачів Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка.

Аналіз актуальних досліджень. З 21 січня 2020 року Кабінет Міністрів реалізує Національну програму цифрової грамотності. Під час презентації результатів першого соціологічного дослідження цифрової грамотності українців міністр цифрової трансформації Михайло Федоров наголосив, що 53,5% українців знаходяться нижче позначки середній рівень у питаннях цифрової грамотності. Не володіють цифровими навичками 15,1% українців, а володіють низьким рівнем цифрових навичок 37,9% громадян. 34% українців у віці 18-70 років за останній рік ставали об'єктом хоча б одного з видів шахрайства в Інтернеті, а серед молоді у віці 10-17 років – 49,5%. У програмі уряду зазначена амбітна мета – навчити мінімум 6 мільйонів українців цифровій грамотності за 3 роки, тому курси з цифровізації є кроком до подолання цифрової нерівності в Україні та формуванням навичок із медіаграмотності.

Основу дослідження становлять праці – медіадослідників та медіапедагогів (Волошенко, Іванов, Тараненко, 2012); присвячені різним аспектам мовної, літературної, методичної підготовки вчителів української мови і літератури (Семенов, 2005); інтеграції проєкту IREX «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність» і курсу «Сучасна риторика» (Герман, 2020).

Мета статті. Ураховуючи зазначені дослідження, у межах статті розглянемо особливості інтеграції проєкту IREX «Вивчай і розрізняй: інфо-медійна грамотність» у підготовку майбутнього вчителя української мови і літератури.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Мета наукової розвідки зумовила вибір взаємопов'язаних методів, зокрема – теоретичні: теоретичний аналіз наукової літератури та нормативних документів, синтез, порівняння, узагальнення та систематизація отриманих даних; емпіричні: педагогічне спостереження, аналіз досвіду роботи тощо.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Поняття «підготовка», «професійна підготовка» у наукових джерелах потрактовано як цілеспрямовану діяльність в єдності змісту, структури, мети навчання і виховання, сукупності психологічних і моральних якостей особистості, знань, умінь, навичок, філологічних і педагогічних здібностей, набуття яких дає можливість формувати позитивну мотивацію студентів до педагогічної діяльності, сприяє оволодінню ними необхідним обсягом професійних умінь, дозволяє викладати філологічні предмети й виконувати пошуково-дослідну роботу [Семенов, 2005]. За таких умов система підготовки майбутнього вчителя української мови і літератури у вищій школі потребує удосконалення. У межах нашого дослідження підготовку майбутнього вчителя української мови і літератури розглядаємо як цілісний педагогічний процес у взаємозв'язку навчальної, наукової, дослідної, практичної складових, що спрямований на формування готовності здійснювати навчання мовно-літературних предметів, реалізовувати гурткову роботу в закладах загальної середньої освіти з урахуванням сучасних потреб учнів грамотно проєктувати траєкторію власного медіапростору: критичне споживання медіаінформації, здійснення комунікації у соціальних мережах, формування імунітету до кібер-атак (булінг, тролінг, мова ворожнечі); створення якісних медіапродуктів, та реалізацію стратегічних завдань реформування загальної середньої освіти. Відповідно до здійсненого аналізу Державного стандарту базової середньої освіти, шкільних програм (Програма, 2017; Мацько, 2011), на основі практичного досвіду, для вчителя важливі мовнокомунікативні уміння, зокрема вміння сприймати/редагувати/створювати медіатекст, гіпертекст; розпізнавати різні прояви маніпуляції, пропаганди, критично та аналітично мислити; грамотно здійснювати професійну комунікативну взаємодію з учнями у мережевому просторі відповідно до мети спілкування.

У контексті розгляду медіаосвітніх знань окреслимо поняття «грамотність», «інфо-медійна грамотність», «медіаграмотність». Зазначимо, що в Рамковій програмі оновлених ключових компетентностей, схваленій Європейським парламентом і Радою Європейського Союзу (2018) [<http://dlse.multycourse.com.ua/ua/page/15/53#1>], грамотність визначено однією із ключових компетентностей для навчання протягом життя. Аналіз документів Міжнародної організації ЮНЕСКО засвідчує появу нового поняття – медіа- та інформаційна грамотність, що описує компетентності, необхідні для виживання і успішного розв'язання життєвих завдань індивідом, спільнотами, суспільствами і людством у цілому в інформаційну епоху [Семенов, 2020].

У межах наукової розвідки вважаємо за доцільне послугоуватися поняттям медіаграмотності зафіксованим у Концепції впровадження медіаосвіти в Україні (Концепція, 2016) «вміння користуватися інформаційно-комунікативною технікою, виражати себе і спілкуватися за допомогою медіазасобів, свідомо сприймати і критично тлумачити інформацію, відділяти реальність від її віртуальної симуляції, тобто розуміти реальність, сконструйовану медіаджерелами, осмислювати владні стосунки, міфи і типи контролю, які вони культивують».

На основі дослідно-експериментальної роботи, яка здійснюється на базі Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка, визначили декілька шляхів інтеграції інфо-медійної грамотності в освітній процес: у зміст освітніх компонентів професійної підготовки майбутніх учителів української мови і літератури, уведення окремого інтегрованого курсу, організацію позанавчальної (науково-дослідницької, виховної) діяльності здобувачів вищої освіти. Важливі умови для інтеграції як об'єднання в ціле, доповнення, єдність будь-яких елементів – зменшення кількості навчальних годин на вивчення курсу, створення умов для співтворчості студента і викладача в реалізації тактики індивідуального пізнання; стимулювання колективних форм навчання, розвиток цілісного уявлення про об'єкт, який вивчається. Одним із головних підходів до вдосконалення змісту освіти на інтеграційній основі вважаємо узгоджене використання наскрізних ідей, які проходять через усі навчальні цикли підготовки майбутніх учителів української мови і літератури (Ячменик, 2015).

У межах наукової розвідки більш детально розглянемо інтеграцію проєкту IREX «Вивчай і розрізняй: інфо-медійна грамотність» у зміст професійної підготовки майбутнього вчителя української мови і літератури на мотиваційному (1 курс), дослідницькому (2-3 курс), інтегративному (4 курс) етапах підготовки здобувачів вищої освіти на ОР Бакалавр.

Дослідник Є. Ільїн наголошує, що студенту необхідні стійкі професійні мотиви у навчанні та чіткі уявлення про його майбутню професію. Тому на першому курсі мотивація у процесі оволодіння професією, пов'язана, перш за все, з цікавістю щодо неї, та є тією передумовою яка необхідна для розвитку професіоналізму (Ільїн, 2011). Мотиваційний етап (1 курс) важливий для формування позитивного емоційно-ціннісного ставлення до майбутньої професійної діяльності, здатності бути репрезентантом системи важливих життєвих цінностей, прагнення до безпечної та ефективної взаємодії із різними суб'єктами освітнього процесу.

Проєкт «Вивчай і розрізняй: інфо-медійна грамотність» на мотиваційному етапі інтегруємо у зміст гурткової науково-дослідницької роботи для поширення інформації про інфо-медійну грамотність, формування автоматичних навичок медіаграмотності та позитивної мотивації до цінностей майбутньої професії, створення комунікативно ціннісних знань, розширення професійної сфери майбутньої діяльності та зони саморозвитку.

Науковий гурток – організаційне студентське утворення, учасники якого об'єднані спільними інтересами. Метою діяльності гуртка «Медіакультура вчителя-словесника» є формування теоретичної бази знань майбутніх учителів із основ медіаграмотності, медіапедагогіки, медіакультури, медіакомпетентності, умінь здійснювати міжособистісне спілкування в сучасному медіапросторі, конструктивно спілкуватися в колективі, працювати з медіа текстом, виконувати наукові дослідження, створювати медіа проєкти із проблем формування медіакультури дослідника.

Роботу гуртка визначаємо за такими напрямками, як науково-дослідницький; навчально-методичний; виховний; інформаційно-технологічний. До занять студентського наукового гуртка «Медіакультура вчителя-словесника» уведено теми: дослідження жанрового поділу засобів масової інформації, робота автора над кожним словом тексту, авторське бачення проблеми, способи утримання автором читацької уваги. Робота з медіатекстом у науковому гуртку дозволяє систематизувати набуті знання, сформувати систему ключових медіапонять (Семенов, 2020). Пропонується залучення студентів до аналізу посібників із медіаграмотності, медіаосвітніх сайтів, проєктів Академії Української Преси.

Під час занять наукового гуртка передбачаємо виконання завдань з елементами інфомедійної грамотності за ключовими словами – термінологія медіа, мова ворожнечі, комунікація у медійному просторі, медіакультура вчителя, еколінгвістична поведінка особистості, медійний текст, дезінформація, пропаганда, «фабрика ботів» та ін. Систематично готуємо наукові доповіді з актуальних питань медіаосвіти, медіаграмотності, медіакультури вчителя. Одними із довготривалих дослідницьких проєктів є підготовка медіащоденника (протягом 1 року), створення/наповнення відеотеки та електронного портфоліо вчителя (протягом 4 років). Робота над медіащоденником вимагає індивідуальної довготривалої систематичної роботи та сприяє розвитку критичного мислення, формування навичок медіагігієни, глибокому аналізу правил взаємодії з медіасвітом. Вагомим під час створення відеотеки є підготовка есе до університетської газети, блогу або сайту, підготовка тез до збірника студентських наукових матеріалів.

Основною метою методу портфоліо є демонстрація високого рівня засвоєння знань, умінь і навичок, їх практичного застосування, відображення динаміки професійного розвитку фахівця, спонукання до самостійного аналізу власних досягнень й самооцінки результатів роботи. З-поміж творчих завдань для студентів ми пропонуємо такі, як підготувати доповідь на одну з тем «Мотивація особистості до перевірки інформації» «Критичне мислення – навичка нового століття», «Миємо руки – миємо інформацію». Такі форми роботи розвивають пошукову діяльність, пізнавальні інтереси, вчать толерантному ставленню до думок та позиції інших, досягати чіткості під час висловлювання власної позиції, не відкидати аргументи співрозмовників.

Така форма роботи сприяє формуванню навичок дослідницької роботи з медіатекстом: стислість, компактність, послідовність, цілеспрямованість, обґрунтованість висновків, критичність у доборі фактів, вірогідність інформації, доказовість змісту тексту, закінченість, наявність цитувань.

Опановуємо культуру дослідницької роботи з медіатекстом різних видів і жанрів: створення гіпертекстів в Інтернет-площині (ведення власного блогу, тематичної сторінки в соціальній мережі), написання заміток, репортажів, новин в електронних факультетських газетах «Мовоцвіт» до Дня писемності, «Мовосвіт» до Міжнародного дня рідної мови, пошукова та аналітична робота в науково-публіцистичних, довідкових онлайн-джерелах, що спрямована на розвиток пізнавальних процесів уваги, пам'яті, формування культури споживання/створення якісної інформації. Виконання завдань з медіатекстом (створення власного медійного продукту – електронні газети, буклети, презентації, відеофільми, онлайн-завдання, стріми та ін.), оприлюднення їх у соціальній мережі Фейсбук «Медіакультура вчителя-словесника» спонукають і до формування екологічної (толерантної) комунікативної поведінки в соціальній мережі (взаємокоментування), розширенні словникового запасу, формуванні правописних норм, навчає орієнтуватися в розмаїтті методів і методик аналізу медіатексту. Практикуємо онлайн та офлайн-форми проведення предметних тижнів факультету з медіаграмотності, День безпечною Інтернету на матеріалах проєкту «Вивчай і розрізняй»), що спрямовуємо на

формування відповідних інфо-медійних умінь (формування критичного мислення, соціальної толерантності, імунітету до кібер-атак, дотримання принципів академічної доброчесності та ін.).

Результатом роботи на цьому етапі має стати ознайомлення студентів із термінологічним апаратом медіаосвіти, культури дослідницької роботи з медіатекстом, формування позитивної мотивації, емоційно-ціннісного ставлення до професійного розвитку, саморозвитку і рефлексії, репрезентації медіакультурних цінностей, прагнення до безпечної та ефективної взаємодії із медіасвітом.

Мету інтеграції проєкту «Вивчай і розрізняй» на дослідницькому етапі (2-3 курси) убачаємо у формуванні в майбутнього вчителя української мови і літератури дослідницької культури роботи з медіатекстом. Зокрема, введення до освітньо-професійної програми Середня освіта ОР Бакалавр вибіркового компоненту «Медіаосвіта». Варіативний курс розглядаємо як інтегративне структурне ядро системи освітніх компонентів, зміст яких спрямований на інтеграцію інфо-медійної грамотності проєкту IREX «Вивчай і розрізняй». Під час занять ознайомлюємо із поняттями «медіатекст», «медіалінгвістика», «медіалінгвістичний дискурс», «масмедіа», «медіакомунікація», окреслюємо етапи аналізу композиції медіа тексту.

На заняття запрошуємо представників стейкхолдерів-практиків: психологів – уводимо теми і питання про кліпове мислення, передозування інформацією, «медійне отруєння», з медіапедагогами опановуємо знання про медіадидактику, навчальний та виховний потенціал засобів медіаосвіти, моделюємо плани-конспекти уроків, гуртків, виховних заходів із медійним компонентом, формуємо медіатеки до уроків та гурткової роботи. Разом із журналістами формуємо інформаційні, аналітико-інтерпретаційні, текстово-жанрові, мовнокомунікативні, проєктні уміння через виконання завдань дослідницького характеру з медійним текстом різних видів та жанрів (газетного, журнального, інтернет (сайти, блоги, форуми, інтернет-видання та ін.): підготувати критичне есе, проєкти з медійної комунікації та нетикету. Читацьку компетентність, мовний смак, культуру споживання/створення якісних медійних текстів/продуктів формуємо під час зустрічей з регіональними поетами/письменниками. Одним із науково-дослідницьких завдань, з метою формування інформаційних, аналітико-інтерпретаційних, текстово-жанрових, мовнокомунікативних, проєктувальних умінь, є створення імітаційно-моделюючих, дидактичних ігор, проведення соціальних проєктів у інтернет-мережі «Використання QR-коду в соціальних освітніх проєктах із учнями», «Блог як медіаосвітня діяльність вчителя», «Онлайн-інструменти для ефективного уроку з української мови і літератури в умовах дистанційного навчання» та ін. Набуті вміння студенти реалізують у роботах на конкурсах, у виступах на конференціях, публікаціях тез у збірниках за результатами конференцій. Пропонуємо проаналізувати сайти медіаосвітніх сайтів, установ, організацій, блоги відомих учителів української мови і літератури із подальшою розробкою власного блогу/сайту, який апробуємо під час педагогічної практики.

Продовженням системної медіаосвітньої роботи є функціонування Школи інфо-медійної грамотності, здобувачам вищої освіти пропонуємо завдання на створення власних медіатекстів/медіапродуктів для розвитку творчих умінь та збагачення мовно-інформаційного фонду національної культури зразками якісних медіатекстів із метою інтеграції у європейський культурний медіапростір. Мета діяльності Школи інфо-медійної грамотності навчити майбутнього вчителя української мови і літератури навичкам критичного та аналітичного мислення, доведення до автоматизму методів і прийомів психологічного захисту від небезпечних медіаповідомлень, толерантної комунікації та безпечної поведінки особистості в медійному просторі, яка володіє організацією власного медіапростору; має мотивацію щодо формування власної інфо-медійної грамотності; добирає медіаресурси для реалізації медіапроєктів; розрізняє мову медійних текстів. Навчити визначати види і жанри медіатекстів, їх основні ознаки і характеристики, критично ставитися до визначення головної думки та змісту медіаповідомлення (точність, доречність, упередженість тощо), визначати різницю між реальними подіями та її візуальним відображенням; уміти порівнювати думки експертів, розрізняти медіатексти відповідно до розважального чи інформаційного змісту; аргументувати вплив медіа на професійний розвиток, саморозвиток, дозвілля особистості. На заняттях Школи інфо-медійної грамотності уведено теми позакласної медіаосвітньої діяльності вчителя української мови і літератури. Наприклад, моделювання шкільного Кіноклубу: під час перегляду телевізійних програм здійснюється аналіз помилок ведучих, відеомонтаж фрагментів сюжету. Метод моделювання і проведення заходів на основі інтеграції проєкту «Вивчай і розрізняй» (запис відео-репортажів, аудіо-текстів, створення колажів, реклами), з'ясування можливостей Інтернет-ресурсів дозволяє розвивати медіакомпетентність, інфо-медійну, цифрову грамотність майбутнього вчителя української мови і літератури.

На інтегративному етапі (4 курс) здобувачам вищої освіти пропонуємо виконати проблемно-пошукові завдання, що передбачають перевірку рівнів сформованості інфо-медійних умінь та сприяють розвитку рефлексії, критичного та творчого мислення, дозволяють створювати «умовні» майбутньої професійної діяльності. Готуючи студентів до педагогічної практики пропонуємо завдання на створення допису до шкільної газети, шкільного веб-сайту, блогу, ознайомлюємо з програмами верстки брошур, газет, збірників, плануємо роботу гуртка з медіаосвіти в школі, ведемо пошуково-інформаційну роботу на українських лінгвістичних інтернет-площинах: «Словники України», Мовно-інформаційний фонд України. Особливу увагу приділяємо опануванню програм зйомки і монтажу відео-/аудіороликів, що сприяє формуванню умінь студентів створювати авторські медіаосвітні продукти/медіатексти (відеоролики з основ академічної доброчесності, навичок медіагігієни, тайм-менеджменту). Підготовці до виробничої практики сприяє і позааудиторна діяльність, зокрема, здійснення комунікації через соціальні проєкти – блог *Освітній простір медіаграмотності* (https://mediaspaceteacher.blogspot.com/p/blog-page_23.html), віртуальна лабораторія *Медіакультура учителя-словесника* (<https://www.facebook.com/groups/1544313565646322>), співдії між стейкхолдерами (*викладач-учитель-студент-батьки-диму*) у міжнародних грантових проєктах «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність» <https://www.facebook.com/groups/2671082899603646/?ref=bookmarks> та Школа відповідального батьківства «Медіапазли». Особлива увага приділяється: умінню підбирати, критично осмислювати та споживати інформацію; уникати маніпуляційних схем, безпеки пропаганди та дезінформації; формування навичок тайм-менеджменту,

медіагієни та кібербезпеки у віртуальному світі; використанню педагогічно доцільних засобів медіа (мультимедійні (комп'ютер, проектор, інтерактивна дошка, телефон), інформаційно-комунікаційні (інтернет, онлайн-інструменти/платформи); створення відеороликів, різножанрових медіатекстів, електронних газет; формуванню читацького смаку та культури споживання якісного контенту. Ефективними засобами навчання для інтеграції проєкту «Вивчай і розрізняй: інфо-медійна грамотність» та опанування навичками інфо-медійної грамотності є імплементація ігрових онлайн-ресурсів від Академії Української Преси та IREX за підтримки DW Akademie, оприлюднення новинного дайджесту з медіаграмотності та створення кабінету медіаграмотності з методичними матеріалами проєкту: роletи, банери, інтегровані завдання, вправи, тренінгові роздатки.

Самостійну роботу студентів спрямовуємо на відтворення засвоєних знань у практичній діяльності через створення медіапродукту. Невід'ємною складовою самостійної роботи студентів-філологів є написання критичних есе для газет, радіо-, телепрограм, підготовка професійно орієнтованих /соціальних медіапроєктів. У межах дослідження медіапродукт характеризуємо як сконструйовану реальність за допомогою медіазасобів, яку можна інтегрувати для досягнення навчальних цілей в освітньому процесі. Зокрема, формування інфомедійних навичок.

Здобуті знання та сформовані вміння на інтегративному етапі дозволять майбутньому вчителю української мови і літератури – розрізняти різноманітні прояви маніпуляцій, використовувати у практичній діяльності принципи критичного аналізу тексту, уміння комунікації в мережевому просторі, враховуючи соціальну толерантність, створення якісного медіапродукту/медіатексту різних видів та жанрів із використанням онлайн-інструментів.

ВИСНОВКИ

Інтегративний підхід до реалізації проєкту IREX «Вивчай і розрізняй: інфо-медійна грамотність» у межах підготовки майбутнього вчителя української мови і літератури за ОР Бакалавр реалізуємо на трьох етапах: мотиваційний, дослідницький, інтегративний, що дозволяє створити умови для формування, розвитку інфо-медійної грамотності особистості, яка вміло працює з медіатекстами, здійснює відбір безпечної та критично осмисленої медіаінформації, створює якісні медіатексти/медіапродукти та творчо використовує їх на уроках, у гуртковій роботі. Перспективу подальших досліджень за результатами участі в проєкті IREX «Вивчай і розрізняй: інфо-медійна грамотність» убачаємо в розробці сертифікованої програми вибіркової навчальної дисципліни із основ критичного мислення та формування інфо-медійної грамотності за ОР Магістр.

Список використаних джерел

1. Герман В.В. Інтеграція проєкту IREX «Вивчай та розрізняй: інфомедійна грамотність» і курсу «Сучасна риторика». *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2020. № 2 (96).
2. *Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція) від 21 квітня 2016 р.* № 1-2/7-110 Відновлено з: http://osvita.mediasapiens.ua/mediaprosvita/mediaosvita/kontseptsiya_vprovadzhennya_mediaosviti_v_ukraini_nova_red_aktsiya/
3. *Медіаосвіта та медіаграмотність*: підручник / ред.-упор. Іванов В.Ф., Волошенюк О.В.; наук. ред. Різун В.В. Київ, Центр вільної преси, 2012.
4. *Мовно-методична підготовка майбутнього вчителя-словесника до використання засобів медіаосвіти: теорія і практика*: монографія / Семенов О.М., Ячменик М.М. Суми, Видавництво СумДПУ імені А. С. Макаренка. 2019.
5. *Мотивація і мотиви*: підручник / Ільїн Є. П. Пітер, 2011.
6. Семенов, О. М. Система професійної підготовки майбутніх учителів української мови і літератури (в умовах педагогічного університету): *дисертація на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти*. Київ. 2005.
7. Українська мова 5-9 класи. *Програма для загальноосвітніх навчальних закладів*. 2017. Відновлено з: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-5-9-klas>
8. Українська мова. 10–11 класи. *Програма для профільного навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Філологічний напрям, профіль – українська філологія. Профільний рівень* / Укладачі Мацько Л.І., Семенов О.М. Київ, Грамота. 2011.
9. Ячменик М.М. Інтегрований спецкурс із медіакультури в підготовці майбутнього вчителя-словесника: досвід Сумського педагогічного університету. *Естетика і етика педагогічної дії*. 2015. № 12.

References

1. Herman, V.V. (2020). Integration of the IREX project "Learn and distinguish: info-media literacy" and the course "Modern rhetoric". *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii*, 2020, 2 (96) [in Ukraine].
2. *Kontseptsiia vprovadzhennia mediaosvity v Ukraini.* (2016). 1-2/7-110 http://osvita.mediasapiens.ua/mediaprosvita/mediaosvita/kontseptsiya_vprovadzhennya_mediaosviti_v_ukraini_nova_red_aktsiya/ [in Ukraine].
3. *Mediaosvita ta mediahramotnist.* (2012), Ivanov, V.F., Volosheniuk, O.V. (ed.- com.); Rizun, V.V. (science ed.). Kyiv: Tsentr Vilnoi Presy [in Ukraine].
4. Semenov, O. M., Yachmenyk, M.M. (2019). *Movno-metodychna pidhotovka maibutnoho vchytelia-slovesnyka do vykorystannia zasobiv mediaosvity: teoriia i praktyka*: monohrafiia. Sumy [in Ukraine].
5. Ilin, E. P. (2011). *Motyvatsiia i motyvy*: pidruchnyk. Piter [in Russian].
6. Semenov, O. M. (2005). *Systema profesiinoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv ukrainskoi movy i literatury (v umovakh pedahohichnoho universytetu)*: dysertatsiia na zdobuttia naukovooho stupenia doktora pedahohichnykh nauk za spetsialnistiu 13.00.04 – teoriia i metodyka profesiinoi osvity. Kyiv [in Ukraine].

7. Ukrainska mova 5-9 klasy. *Prohrama dlia zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv.* (2017). <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-5-9-klas>[in Ukraine].
8. Ukrainska mova. 10–11 klasy. *Prohrama dlia profilnoho navchannia uchniv zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv. Filolohichniy napriam, profil – ukrainska filolohiia. Profilnyi riven.* (2011) / Ukladachi Matsko L.I., Semenoh O.M. Kyiv, Hramota [in Ukraine].
9. Yachmenyk, M.M. (2015). Intehrovanyi spetskurs iz mediakultury v pidhotovtsi maibutnoho vchytelia-slovesnyka: dosvid Sumskoho pedahohichnoho universytetu. *Estetyka i etyka pedahohichnoi dii.* 12 [in Ukraine].

**TRAINING OF FUTURE TEACHERS OF UKRAINIAN LANGUAGE AND LITERATURE:
INTEGRATION OF THE IREX PROJECT «STUDY AND DISTINGUISH: INFOMEDIA LITERACY»**

M.M. Yachmenyk

Makarenko Sumy State Pedagogical University, Ukraine

Abstract. *The article considers the integrative approach of the IREX project «Study and distinguish: infomedia literacy» within the professional training of future teachers of Ukrainian language and literature.*

Formulation of problem. *It is proved the manifestation of the need to train a teacher of Ukrainian language and literature, who is able to work with media texts, skillfully selects safe and critically meaningful media information, creates media texts / media products, uses them in lessons, in group work creatively, due to the emergence of infomedia competence in a number of legal documents, analysis of school programs.*

Materials and methods. *The purpose of the study led to the choice of interrelated methods, in particular - theoretical: theoretical analysis of scientific literature and legal documents, synthesis, comparison, generalization and systematization of the data; empirical: pedagogical observation, analysis of work experience, etc.*

Results. *The author reviewed scientific researches on the concepts of literacy, infomedia literacy, media literacy. On the example of research and experimental work carried out at Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko the author outlined some aspects of training future teachers of Ukrainian language and literature and integration of the IREX project «Study and distinguish: infomedia literacy» in three stages: motivational (1st year- integration of the content of infomedia literacy in professional disciplines, group work); research (2nd-3rd years -introduction of information about infomedia literacy in the content of language, methodical, special variable educational components); integrative (4th year - mastering the culture of working with media texts, creating the own media texts / media educational products).*

Conclusions. *We see the prospect of further research in the development of an integrated course on media literacy and critical thinking for the training of future teachers of language within the project IREX «Learn and Distinguish: Infomedia Literacy».*

Key words: *teacher of Ukrainian language and literature, training of teacher of Ukrainian language and literature; literacy, infomedia literacy, media literacy; IREX project «Study and distinguish», motivation, integration.*